

Aýasofýa söwdasy

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Aýasofýa söwdasy AÝASOFÝA SÖWDASY

Söygüli okyjylarym, ençeme günden bări Aýasofýanyň üstünde jedelleşýärис. Bu buthanany gurduran Wizantiýanyň imperatory we Fatih Sultan Mämmet diri bolan bolsalardy, häzirki bolýan zatlara haýran galmakdan ýaňa agyzlary uçuklardy.

Wizantiýaly hökümdar «Jan dostum, biz bir ajaýyp ybadathana gurdurdyk, emma gel-gel XXI asyrda nämeler bolup ýöraý?» diýip, hopugardy.

Mämmet sultan bolsa haýran galyp: «Balalarym, men bu buthanany metjide öwremde, haçanam bolsa bir gün, ýüzlerce ýyl geçensoň syýasata şeýlekin perde tutuljagyny nädip bilerdim?» diýip sorardy...

Soňam şeý diýerdi:

“Şindi sizde Döwlet soweti (Danıştay) diýilýän ýokary sud organy bar eken. Biziň zamanymyzda bu işe kazylar serederdi. Men Döwlet sowetine minnetdarlygymy bildirýärin. Olar meniň patyşalyk hukugymy gorapdyr. Osmanly hukugyna hemiše eýe çykmalaryny, mundan beýlägem şular ýaly kararlar kabul etmegini dileýärin!..”

Hawa, gözümüz aýdyň!..

Atatürkүň gol çeken kararnamasы ýok hasaplandy, ybarata öñdenem açyk bolan Aýasofýa muzeýiniň iş režimi indi üýtgedi, metjide öwrüldi.

Nämäniň hatyrasyna?..

Dünýewi respublikan hukugynyň güýcsüz hasap edilip, ýerine osmanly düzgünleriniň we hak-hukulkarynyň janlandyrılmagynyň

hatyrasyna...

Şindi garşymyzda Aýasofýa perdesine duwlanýanlar bu ybadathananyň belli bölmelerinde öñdenem Gurhan okalyp gelinýändigini, namaz okalýandygyny bilenokmydylar?

Elbetde bilyärler, özem hemmämizden gowy bilyärler.

Ýeri onda näme üçin olar bu işiň täjirligine girişdiler?

Bilmez ýaly zat ýok, din täjirliginiň hatyrasyna!

Öñümizdäki 24-nji iýulda ilkinji köpcülikleýin jumga namazyny Aýasofýada okajaklarmyfileş.

Ýer ýokdugy üçin içerik diňe müň adam alynjakmyfileş.

Emma edilen we ediljek çakylyklardan soň metjidiň töweregine we Sultanahmet meýdanyna on müňlerçe kişi toplanyljak.

Namaz metjitde we töweregindäki meýdanlarda okaljak.

Namaz kyldyrmagy (ymamlygy) Rejep beýe (Erdogan -t.b.) teklip edipdirler. Emma ol «Edilem beýtmäň» diýip, yrza bolmandyr.

Käsgä kyldyran bolsa...

Käsgä Din işler ministrliginiň taýýarlan hutbasyny-da özi okan bolsady.

Dünýä lideriniň bu hereketleri hem gelişerde, hemem meň pikirimçe bütin dünýä jemgyyetçiligine ýiti täsir ederdi!

Şindi häkimiýetiň agalyk sürýän käbir häkimlikleri we jemgyyetçilik guramalary gyzgalaňly taýýarlyk görýärler.

24-nji iýulda Aýasofýa namazy üçin turnir gurnamak!

Çorum häkimligi şolardan biri... Binadan asylan ullaikan şygarda şeýle jümleler ýazylypdyr:

“Buþluk! Zynjyrlar üzüldi, Aýasofya ybadata açyldy.”

Puluna dözenler turnirlere gatnaşar, dabaralara tomaşa eder, namazyny okabam gaýdar.

Emma bugünlerde çynlakaý bir mesele orta çykdy...

Aýasofyanyň täze ymamlary we täze müezzinleri (azançylary) kim bolarka!

Tarykatlaryň we dini jemagatlaryň arasynda bu boýunça dawalar-düşünüşmezlikler çykypdyr. Her kim ol ýere öz adamlarynyň goýulmagyny isleýärmiş.

Bähbitlisi bolsun, başga näme diýeýin!

Söýgülü okyjylarym, şindi Aýasofýa boýunça aklyma käbir sowallar gelýär.

Aýasofýa ýerli we daşary ýurtly turistler tarapyndan Türkiýäniň iň köp gelim-gidimli muzeýlerinden biridi.

Edil ýöne pul çykarýan stanogy ýalydy!..

Altyn guzlaýan towugy diýsegeom öte geçmesek gerek!..

Gapyň agzynda mundan soňam petek berlermikä?
Muzeý hiç diýeli, ýylda gelýän millionlarça adam metjide-de
pul töläp girmelimikä?

Peteksiz girip bolýan bolsa, biziň söwdagär pulgözlerimiziň
bular ýaly ummasyz girdejiniň ýitgisine göz ýumjakdyklaryna
hiç ynanamok.

Üstesine bu boýunça näme edipdirler, bilýäñizmi? Petek işini
torpedaly daşary ýurt firmalarynyň birine ynanypdyrlar. Firma
her petekden öz paýyny alýarmış.

Şuňa herkesiň gowy göz ýetirmegi gerek...

Ybadata öňem uzak ýyllardan bări açık bolan Aýasofýa şindi
aslynda ybadata däl-de, «Syýasata» açylýar.

Ilkinji köpcülikleýin namazyň 24-nji iýul günü Lozan
şertnamasynyň baglaşylan ýylyna gabatlap okaljak bolunmagynyň
sebäbi-de şundan. Ýagny, bize özygtyýarlylygymyzy,
garaşsyzlygymyzy we özbaşdaklygymyzy kepillendiren Lozan
şertnamasynyň abraýyna kölege salmak!..

Walla, mekirligiň, çemeçilligiň we saýlawda ses sanyny
artdyrma gaýgysynyň bular ýaly usulyna isleseň-islemeseň
haýranyň hekgerýär.

Emin ÇÖLAŞAN.

16.07.2020 ý. «SÖZCÜ» gazeti.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika